

POMALO

ODRŽIVI RAZVOJ OTOKA VISA

UDRUGA POMALO

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2023. GODINU

Komiža 25.02.2024.

Sadržaj:

- **UVOD**
- **OTOK VIS**
- **JAVNE PLAŽE**
- **ČLANSTVO**
- **VOLONTERSKE AKTIVNOSTI**
- **RADIONICE**
- **FINANCIJE I KNJIGOVODSTVO**
- **NATJEČAJI ZA FINANCIJSKA SREDSTVA**
- **DJELOVANJE DIREKTORA U 2023.**
- **STRATEGIJA ZA 2024.**
- **OSOBE OVLAŠTENE ZA ZASTUPANJE**
- **KOMUNIKACIJA SA JAVNOŠĆU**
- **SJEDIŠTE**

- **UVOD**

Udruga Pomalo je neprofitna organizacija civilnog društva kojoj je osnovni cilj održivi razvoj otoka Visa. Udruga je sačinjena od **otočana**, građana Komiže i Visa i ostalih naselja otoka Visa, i **turista**, tj. dugogodišnjih posjetitelja otoka Visa. Udruga Pomalo osnovana je 01.01.2018. godine, kada se stvorila kritična masa ljudi koji prepoznaju da je otok Vis izložen negativnim trendovima turizma i koji su voljni djelovati na sprečavanju istih, u skladu sa principima održivog razvoja. Ukoliko želite pomoći radu udruge donacijom, broj bankovnog računa Udruge Pomalo je: Erste Banka, IBAN: HR5724020061100904867.

- **OTOK VIS**

Zaštita i očuvanje kulturnih dobara - gradnja i obnova

Gradovi Komiža i Vis se intenzivno grade i obnavljaju, dok se nekretnine u vlasništvu lokalnog stanovništva intenzivno rasprodaju. Udruga Pomalo smatra bitnim da civilne udruge, u prvom redu Udruga Pomalo, organiziraju aktivnosti poput radionica ili događaja koje mogu pomoći obnovi i izgradnji otoka Visa u skladu sa principima održivog razvoja. Također, Udruga Pomalo smatra bitnim da se organiziraju obrazovne aktivnosti koje mogu pomoći zaustavljanju negativnog trenda rasprodaje imovine lokalnog stanovništva.

Održivi razvoj ribarstva, poljoprivrede i turizma - iseljavanje stanovništva

Gradovi Komiža i Vis, i ostala naselja na otoku Visu gube domicilno stanovništvo. Udruga Pomalo smatra bitnim da se na otoku Visu organiziraju radionice i događanja koja mogu doprinijeti podizanju kvalitete života i zadržavanju lokalnog stanovništva na otoku, te naseljavanju novog stanovništva. Također, stajalište Udruge Pomalo je da organizacije civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, trebaju organizirati aktivnosti kojima bi se ljudima zainteresiranima za život na otoku pomoglo pronalaženjem stanovanja i zaposlenja. Pri tome je bitno da su aktivnosti koje Udruga Pomalo organizira i provodi, u skladu sa principima održivog razvoja.

Održivi razvoj ribarstva, poljoprivrede i turizma - masovni i elitni turizam

Gradovi Komiža i Vis su na udaru trendova masovnog turizma. Lokalna zajednica otoka Visa kao odgovor na masovni turizam reagira tendencijama razvoja elitnog turizma. Efekti poput istiskivanja i pražnjenja lokalnog stanovništva su karakteristike gradova koji su svojim povijesnim i kulturnim modelom i identitetom razvoja bili fokusi elitnih turističkih odredišta. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, pridonese obrazovnim aktivnostima u skladu sa principima održivog razvoja, sa ciljem sprječavanja aktivnosti koje pogoduju razvoju masovnog ili elitnog turizma, a time i dugoročno negativnih efekata turizma na lokalnu zajednicu.

Održivi razvoj kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja - nedostatak kulturnih događanja

U gradovima Komiža i Vis postoji značajan nedostatak kulturnih događaja. Nadalje, kulturna događanja odvijaju se tijekom turističke sezone i prilagođena su potrebama turista. Takva kulturna

ponuda ima vrlo negativan utjecaj na lokalno stanovništvo mlađe i srednje dobi. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, pridonese aktivnostima u kulturnom životu lokalne zajednice. Kulturne događaje treba organizirati izvan turističke sezone i prilagoditi potrebama lokalne zajednice.

Održivi razvoj kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja - nedostatak kulturnih prostora

Prostori namijenjeni općem dobru lokalnih zajednica otoka Visa se učestalo rasprodaju i prenamijenjuju, a često i neadekvatno obnavljaju ili prepuštaju propadanju. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, organiziraju obrazovne aktivnosti u skladu sa principima održivog razvoja, koje mogu pomoći zaustavljanju negativnog trenda prenamjene prostora od općeg interesa lokalne zajednice u komercijalne svrhe ili njihovu devastaciju. U velikom broju slučajeva radi se eminentnim arhitektonskim primjerima kulturne i industrijske baštine Republike Hrvatske.

Zaštita i očuvanje okoliša i prirode - neadekvatno gospodarenje otpadom

Gradovi Komiža i Vis imaju neadekvatno riješeno pitanje sakupljanja i odlaganja komunalnog otpada. Iako postoji infrastruktura za selektivno prikupljanje otpada koja podrazumijeva razdvajanje otpada u kućanstvima, razvrstan komunalni otpad se miješa, dok se samo odlaganje vrši nesanitarnim putem. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, organiziraju edukativne radionice u skladu sa principima održivog razvoja, sa ciljem obrazovanja lokalnog stanovništva sa praksama odgovornog gospodarenja otpadom i sanitarnog odlaganja otpada.

Održivi razvoj ribarstva, poljoprivrede i turizma – proizvodnja hrane

Otok Vis ima dovoljno poljoprivrednog zemljišta da prehrani sam sebe. Ipak, trenutno se na Visu obrađuje samo 10 % obradivih površina. Na otoku djeluju tek nekoliko profesionalnih poljoprivrednika i poljoprivrednih poduzeća. Ogromne količine hrane dovoze se s kopna. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, organiziraju obrazovne aktivnosti, s ciljem afirmacije održivog razvoja poljoprivrede u smjeru proizvodnje vlastite hrane. Na otoku se, pored sadašnje proizvodnje vina i maslinovog ulja mogu proizvoditi: povrće, voće, meso, jaja, sir, mlijeko, sokovi i razne prerađevine.

Održivi razvoj ribarstva, poljoprivrede i turizma – vodni resursi

Otok Vis je jedan od rijetkih otoka koji iz lokalnih izvora, odnosno kaptaža, osigurava potrebe za vodom. Kapaciteti vode kritični su tokom ljetnog perioda zbog suše i malo padalina. Zbog povećanih potreba za vodom Vis je redovito suočen s ljetnim redukcijama. Postojeći izvori vode se neadekvatno održavaju. Najveća opasnost vodoopskrbe otoka proizlazi iz precijene održivih kapaciteta crpljenja vodnih resursa otoka Visa, uslijed neopravdanih zahtjeva i lobiranja izgradnje nove turističke infrastrukture. Udruga Pomalo smatra bitnim da udruge civilnog društva, u prvom redu Udruga Pomalo, organiziraju edukativne radionice sa ciljem obrazovanja lokalnog stanovništva sa praksama održivog gospodarenja vodnim resursima.

JAVNE PLAŽE

Prijedlog zakona o pomorskom dobru i morskim lukama

U periodu od 17.11. do 17.12.2022. godine održana je javna rasprava, tj. e-savjetovanje povodom izrade novog zakona o pomorskom dobru i morskim lukama. O prijedlogu novog zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, Udruga Pomalo očitovala se primjedbama na e-savjetovanju koje su objavljene na službenim stranicama Udruge Pomalo (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2023/04/P1-udruga-Pomalo-Javno-ocitovanje-na-prijedlog-zakona-o-pomorskom-dobru-i-morskim-lukama.pdf>). Prijedlog zakona o pomorskom dobru i morskim lukama Udruga Pomalo smatra neprihvatljivim, budući da je njime pomorsko dobro definirano suprotno karakteru općeg dobra. Stajalište Udruge Pomalo je da je prijedlog Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama izrazito nepovoljan sa stajališta održivog upravljanja pomorskim dobrom, budući da je nedovoljno usmjeren dugoročnoj okolišnoj, gospodarskoj i socijalnoj održivosti. Kao takav, predloženi zakon je neprihvatljiv jer doprinosi daljnjoj devastaciji obalnih područja Republike Hrvatske.

U prvoj polovini 2023. godine provedena je inicijativa Nije dobro za pomorsko dobro, protiv štetnog prijedloga zakona o pomorskom dobru i morskim lukama. Rezultat navedene inicijative je novi prijedlog zakona kojim su ispravljani pojedini ključni nedostaci. Primjerice, u novom prijedlogu zakona, koncesijama za plaže ne može se isključiti opća uporaba pomorskog dobra, tj. nema ograđivanja, ograničavanja prava korištenja niti naplaćivanja ulaznica. Nadalje, više nema iznimki koje su koncesionarima u određenim okolnostima dozvoljavale da grade na pomorskom dobru. Također, onemogućeno je spajanje hotela, kampova, turističkih naselja i ugostiteljskih objekata u funkcionalnu cjelinu s plažama. Ukinuta je i mogućnost da svaka uređena plaža u koncesiji može imati 50% površine namijenjene isključivo gospodarskoj djelatnosti, odnosno 70% ako je van naseljenog mjesta. Dakle, cijela plaža mora biti dostupna svima na korištenje, dok su površine za gospodarsku namjenu smanjene.

Novi prijedlog zakona još uvijek sadrži niz nedostataka. Primjerice, Vlada bi odlukom mogla sama dati koncesiju na pomorskom dobru od interesa za RH, bez obveze usuglašavanja sa mogućim interesima lokalne zajednice. Nadalje, novi prijedlog zakona omogućio bi izvlaštenje privatnog zemljišta na obali preko kojeg se želi izgraditi obalna šetnica. Također, omogućuje se iznimka od obveznog natječaja za koncesije na uređenim plažama. Naime, Hoteli, kampovi i turistička naselja s najmanje 4 zvjezdice imali bi pravo dobivanja koncesije na zahtjev. I dalje se omogućava osnivanje založnog prava na koncesiji što znači da koncesionar koji diže kredit može založiti koncesiju, koja u slučaju nemogućnosti otplate kredita prelazi na banku. Opasna je i odredba da se građenje na česticama koje neposredno graniče s pomorskim dobrom smije izvoditi već na udaljenosti od 5 metara od granice pomorskog dobra u građevinskom području naselja, te od 25 metara u građevinskom području izvan naselja. Iz navedenih razloga koji omogućuju daljnju devastaciju i neumjerenu komercijalizaciju javnog prostora, Udruga Pomalo smatra novi prijedlog zakona o pomorskom dobru i morskim lukama i dalje izrazito štetnim.

Urbanistički maritimni koncept grada Komiže

Dana 16.03. 2023., na stranicama grada Komiže objavljen je planski dokument Urbanistički maritimni

koncept uređenja grada Komiže (<http://www.komiza.hr/javno-savjetovanje-urbanisticki-maritimni-koncept-uredenja-obalnog-pojasa-grada-komize/>). Dokument se odnosi se na planiranje uređenja obalne šetnice grada Komiže, kao i uređenja glavne gradske luke za potrebe nautičkog turizma. Dokumentom se predlaže uređenje gradske šetnice od Bijelih stijena do Nove Pošte. Staza predložene šetnice prolazila bi borovom šumom uz plažu Kamenice i padinom prema plaži Nova pošta. Nakon objave dokumenta provedeno je e-savjetovanje u trajanju od 30 dana. Tijekom e-savjetovanja, Udruga Pomalo sudjelovala je primjedbama, a nedugo zatim objavili smo i javno očitovanje o predloženom dokumentu na službenim stranicama Udruge (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2023/04/S-Udruga-Pomalo-Javno-ocitovanje-Urbanisticki-maritimni-koncept-uredenja-grada-Komize.pdf>). Stajalište Udruge Pomalo je da se izgradnja i uređenje obalne šetnice ograniči na područje od glavne gradske plaže Gusarica do javne plaže Kamenice. Izloženost plaža šireg obalnog pojasa komiškog zaljeva prekomjernom turističkom opterećenju, zasigurno će doprinjeti daljnjoj komercijalizaciji javnog prostora i devastaciji izrazitih prirodnih i geomorfoloških značajki plaža.

Kamenice

05.11.2018. godine grad Komiža započinje proces izrade Urbanističkog plana uređenja zone Kamenice i s tim u vezi Izmjena i dopuna prostornog plana uređenja grada Komiže. 10.3.2020. grad Komiža poziva vlasnike zemljišta u zoni Kamenice na sastanak i prezentaciju o tijeku izrade urbanističkog plana zone Kamenice. O izmjenama prostorne dokumentacije zone Kamenice, Udruga Pomalo očitovala se zasebnim izvješćem od 09.05.2020. godine (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2022/03/Izvjescje-o-promjenama-prostornog-plana-zone-Kamenice.pdf>). 16. 09. 2022. godine grad Komiža objavljuje odluku o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš urbanističkog plana uređenja zone Kamenice i s tim u vezi izmjena i dopuna prostornog plana uređenja grada Komiže.

U periodu od 11.04. do 10.05.2023. godine, održana je javna rasprava o prijedlogu izmjena i dopuna prostorne dokumentacije zone Kamenice grada Komiže. Sam tijek javne rasprave karakterizirao je nedovoljno poštivanje prava na pristup informacijama. Naime, dokumenti neophodni za sudjelovanje u procesu javne rasprave poput Prijedloga izmjena i dopuna prostornog plana uređenja grada Komiže, kao i Prijedloga Urbanističkog plana uređenja zone Kamenice dostupni su na mrežnim stranicama grada Komiže tek od 27.04.2023. godine. Nadalje, pristup dokumentu strateške studije procjene utjecaja na okoliš uređenja zone Kamenice na mrežnim stranicama grada Komiže omogućen je tek 09.05.2023.

O izmjenama prostorne dokumentacije zone Kamenice Udruga Pomalo očitovala se izvješćem o predloženom prometnom rješenju zone Kamenice od 16.04.2023. godine (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2023/04/T-udruga-Pomalo-Izvjescje-o-predlogu-prometnog-rjesenja-zone-kamenice-tvrtke-urbos-d.o.o..pdf>), kao i izvješćem za javnu raspravu o izmjenama prostorne dokumentacije zone Kamenice od 09.05.2023. godine (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2023/05/U-Udruga-Pomalo-Izvjescje-za-javnu-raspravu-o-prijedlogu-urbanistickog-plana-zone-Kamenice.pdf>). Prijedlog Plana izmjena i dopunama prostorne dokumentacije kojim se predlaže elitni glamping resort u neizgrađenom području zone Kamenice smatramo neprihvatljivim. Elitni turizam ima za posljedicu kontinuirano opadanja kvalitete života stanovnika otoka, osobito mladih, iseljavanje stanovništva i pretvaranje Komiže u napuštenu sredinu

bez stanovnika i osnovnih sadržaja. Do dana objave ovog dokumenta, grad Komiža još uvijek nije objavio dokument Izvješća o javnoj raspravi.

Rimski izvor

Dana 14.02.2024. Direktor Udruge Pomalo izvidio je situaciju na javnoj plaži Kamenice. Ustanovljeno je da na Rimskom izvoru voda izvire odgovarajućim protokom (*vidi Sliku 1 f*). Ipak, uslijed dugogodišnjeg neodržavanja izvora, tijekom 7. mjeseca 2021. godine došlo je do djelomičnog začepjenja odvoda vode iz bazena podno rimskog izvora. Posljedično, voda se u bazenu podno rimskog izvora povremeno nakuplja u većoj mjeri nego prijašnjih godina (*usporedi Sliku 1a i b sa Slikom 1 c i d*).

O navedenom problemu Udruga Pomalo se javno očitovala i prethodnim godišnjim izvješćima. Nadalje, 24.08.2022. godine obavijestili smo gradonačelnicu Komiže, kako bi upozorili na navedeni problem. Ovakvo stanje izvora nije primjereno i pokazuje nebrigu lokalne zajednice za vodne resurse i kulturnu baštinu. Budući da do današnjeg dana nismo dobili odgovor i da do sada nije bilo odgovarajuće intervencije, gradske vlasti odgovorne za održavanje izvora ignoriraju problem.

Problemi začepjenja odvoda intenziviraju se tijekom svakog jačeg nevremena uslijed nanosa otpada i morske trave sa plaže, kao i zemlje sa terena iznad Rimskog izvora. Pri tome odvod izvora biva začepljen smjesom teško propusnog materijala. Iz tog razloga, članovi Udruge Pomalo su u velikom broju navrata samoinicijativno čistili odvod Rimskog izvora. Uza sve napore, nismo uspjeli ukloniti problem začepjenja odvoda.

Prošlogodišnjim izvješćem izvjestili smo da se od sredine ljeta 2021. godine razina vode u bazenu često nalazi tek nekoliko centimetara ispod razine cijevi izvora vode (*Slika 1 c i d*), te da je time posjetiocima javne plaže otežano korištenje pitke vode rimskog izvora. Također smo upozorili da ukoliko se razina vode u bazenu podno rimskog izvora nastavi podizati, nadići će razinu cijevi izvora i prouzrokovati onečišćenje vode u cisterni rimskog izvora, a time rimski izvor postaje neupotrebljiv. Kako je gustirna rimskog izvora izvedena u kamenu, njeno će čišćenje u slučaju zagađenja zahtijevati poprilična ulaganja. Nažalost, prema javno dostupnim informacijama 27.10.2023 godine u bazenu podno rimskog izvora ustanovljeno je podizanje razine vode iznad cijevi izvora (*vidi Sliku 1 e*).

Također, 14.02.2024. ustanovljeno je da na izvorima potoka Kamenice smještenih uz stepenice pristupnog puta plaži, voda izvire zanemarivim protokom (*vidi Sliku 2 d*). Dakle, za razliku od 2021. godine kada su nakon nekoliko godina ponovno u funkciji bili i izvori potoka Kamenice smješteni u nastavku stepenica na pristupnom putu prema javnoj plaži (*vidi Sliku 2 a*), ove i prošle zime na navedenim izvorima voda ističe vrlo slabim do zanemarivim protokom (*vidi Slike 2 b, c i d*). Navedeno je rezultat količine oborina, intenziteta crpljenja otočkog vodonosnika, ali i posljedica neodržavanja izvora. Naime, zbog neodržavanja izvora dolazi do čestog začepjenja cijevi izvora uslijed nanosa sitnozrnatog koherentnog materijala.

Slika 1. Rimski izvor vode na Kamenicama, a i b) stanje 28.03.2021., c i d) stanje 28. i 29. 11.2022., e) stanje 27.10.2023. i f) stanje 14.02.2024.

Slika 2. Izvori potoka Kamenice uz prilazni put plaži, a) stanje 04.12.2021, b) stanje 20.12.2022. i c) stanje 27.10.2023. i d) stanje 14.02.2024. godine.

Rimski izvor (*Slika 1*), kao i izvori potoka Kamenice smješteni u nastavku stepenica na pristupnom putu prema javnoj plaži Kamenice (*Slika 2.*), su niz godina u vrlo lošem stanju, te smatramo da je nužno razmotriti odgovarajuće mjere njihove zaštite i obnove. Posebnu pozornost potrebno je obratiti na održavanje propusnosti izvora i odvoda, kao i na stanje kamene konstrukcije rezervoara rimskog izvora koja je dugi niz godina u izrazito lošem stanju. Budući da je dana 27.10.2023. u bazenu podno rimskog izvora zabilježena razina vode iznad cijevi samog izvora, izgledno je za očekivati sniženje kvalitete izvorske vode. U skladu sa navedenim, potrebno je izvršiti testiranje izvorske vode i provjeru njene prikladnost za piće.

Vulkanske stijene

18.07.2023. godine na stijenskom masivu smještenom na južnom dijelu plaže Kamenice primjećen je grafit (FKK), nepoznatog počinitelja (*Slika 3 a*). Uvid u stanje od 14.02.2024. prikazan je *Slikom 3 b*. Južni dio predjela javne plaže Kamenice obuhvaća lokaciju vulkanskih eruptiva, tj. vulkanskih geomorfoloških formacija silita i dijabaza. Zbog rijetke pojavnosti na području RH, navedene stijene vulkanskog porijekla su od izrazitog geološkog značaja. Udruga Pomalo novonastali čin devastacije prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže Kamenice smatra neprimjerenim.

Slika 3. Devastacija prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže Kamenice, a) stanje 18.07.2023. i b) stanje 14.2.2024.

Ograde

Posljednjih godina na javnoj plaži Kamenice zabilježeno je postavljanje željeznih ograda na pristupnim putevima plaži. O navedenom problemu Udruga Pomalo javno se očitovala i prethodnim godišnjim izvješćima.

Početak Rujna 2021. godine, željezne ograde postavljene su na istočnom i južnom putu prema javnoj plaži Kamenice (Slika 4 a i b). Postavljanjem navedenih ograda nagrđen je izgled javne plaže Kamenice. Dana 14.06.2022. ustanovljeno je da je na južnom ulazu ograda zavarena čeličnom mrežom, te da je tim putem pristup plaži u potpunosti onemogućen (Slika 4 c). Nadalje, 29.11.2022. ustanovljeno je da su na istočnom ulazu, na željeznoj ogradi postavljena željezna vrata (Slika 4 d). Uvidom u stanje plaže Kamenice od 14.02.2024. ustanovljeno je da do navedenog datuma ograde nisu uklonjene (Slika 4 e i f), te time nagrđuju plažu i onemogućuju nesmetan prilaz korisnicima javne plaže.

Budući da je javna plaža Kamenice pod koncesijom, ograničenje pristupa moguće je samo tijekom provedbe događanja u organizaciji koncesionara koje je odobrila jedinica lokalne samouprave. Nakon održavanja javnih događaja, sva ograničenja pristupu javnoj plaži moraju biti uklonjena. Nadalje, prema novom prijedlogu zakona o pomorskom dobru, koncesijama za plaže ne može se isključiti opća uporaba pomorskog dobra, tj. nema ograđivanja, ograničavanja prava korištenja niti naplaćivanja ulaznica.

Slika 4. Ograde na javnoj plaži Kamenice, a) južni ulaz, stanje 06.11.2021., b) istočni ulaz, stanje 06.11.2021., c) južni ulaz, stanje 14.06.2022., d) istočni ulaz, stanje 20.12.2022., e) južni ulaz, stanje 14.02.2024., i f) istočni ulaz stanje 14.02.2024.

Borova šuma

Kao i prethodnih godina, članovi Udruge Pomalo su tijekom 2023. godine kontinuirano organizirali čišćenje otpada u blizini javne plaže Kamenice. U tome su im samoinicijativno pomagali i mnogi drugi otočani i turisti. Rezultat tih aktivnosti je da je teren pod borovom šumom u blizini javne plaže Kamenice očišćen od otpada.

U borovoj šumi na privatnim zemljištima uz javnu plažu Kamenice, posljednjih godina zabilježeni su brojni primjeri devastacije stabala bora. O navedenom problemu Udruga Pomalo javno se kontinuirano očitovala i prethodnim godišnjim izvješćima.

Na privatnom zemljištu neposredno iznad objekta na javnoj plaži Kamenice, 23.12.2018. godine ustanovljeno je da je na 15 zdravih borova napravljen rez motornom pilom. Primjeri štete na stablima bora prikazani su *Slikom 5 a i b*. Navedena praksa koristi se kako bi se namjerno potaklo sušenje i rušenje borova.

Tijekom 2019. godine, na sjevernom dijelu borove šume ustanovljeno je da od 15 borova koji su prethodno zarezani motornom pilom, 7 borova pokazuje naznake pojačanog lučenja smole. U preostalom području pod borovom šumom, nekoliko mlađih stabala upućivalo je na znakove propadanja. Navedenim stablima oslabljen je korjen, uslijed čega dolazi do postepenog sušenja, nagnuća i rušenja. Sušenje i oslabljen korjen ukazuju su na moguće trovanje stabala kemijskim sredstvima.

Slika 5. Primjeri borovih stabala zarezanih motornom pilom krajem 2018. godine, a) i b) stanje 28.03.2021.

Početak 2020. godine, na sjevernom dijelu borove šume 2 su se velika bora u potpunosti osušila, a 09.09.2020. godine došlo je do djelomičnog rušenja jednog od navedenih osušenih stabala, tj. nagnuća na stabla u blizini. Na istoj lokaciji, 10.12.2020. ustanovljeno je da su 2 manja bora ispiljena do panja. Stanje dana 28.03.2021. na sjevernom dijelu borove šume prikazano je *Slikom 6 a*, kada je ustanovljeno da je ukupno 5 borova ispiljeno do panja (*vidi Sliku 6 b, c, d i f*).

Slika 6. Srušena borova stabla ispiljena do panja, stanje 28.03.2021., a) prikaz devastacije sjevernog dijela borove šume, b), c), d), e) i f) prikaz pojedinačnih stabala ispiljenih do panja.

04.12.2021. godine ustanovljeno je prevrtanje jednog osušenog, prethodno zarezanog stabla na sjevernom dijelu pod nasadom borove šume (vidi Sliku 7 a). Na preostalom području pod nasadom borove šume iznad plaže Kamenice, tijekom 2021. godine došlo je do sušenja i prevrtanja jednog stabla na središnjem, te još dvaju stabala na južnom dijelu borove šume (Slika 7 b).

Slika 7. Osušena i srušena borova stabla, a) sjeverni dio borove šume, stanje 04.12.2021., i b) južni dio borove šume, stanje 04.12.2021.

Dana 11.12.2022., ustanovljeno je sušenje i prevrtanja još jednog stabla na južnom dijelu borove šume (Slika 8). Nadalje, 20.12.2022. godine ustanovljeno je da su na dva veća stabla bora na sjevernom dijelu borove šume, koja su krajem 2018. godine zarezana motornom pilom, ponovno vršeni radovi sa ciljem sušenja i rušenja navedenih stabala. Naime, na navedenim stablima vršeno je uklanjanje kore u formi prstenas ciljem ubrzanja sušenja stabala (vidi Sliku 9).

Slika 8. Osušeno i srušeno borovo stablo na južnom dijelu borove šume, stanje 11.12.2022.

Slika 9. Borova stabla na sjevernom dijelu borove šume s uklonjenom korom u formi prstena, stanje 20.12.2022.

15.02.2023. godine ustanovljeno je da je došlo do sušenja još dvaju stabala, jednog na sjevernom dijelu borove šume (*Slika 10 a*), te jednog na središnjem dijelu borove šume (*Slika 10 b*). Nadalje, 02.12.2023. godine ustanovljeno je sušenje i izvrtanje još triju borovih stabala na južnom dijelu borove šume (*Slika 10 c*). Kao i prethodnih godina, uzrok prevrtanju borova je oslabljen korijen stabala (*vidi Sliku 10 d*).

Slika 10. Osušena i srušena borova stabla tijekom 2023. godine: a) sjeverni dio borove šume, stanje 15.02.2023., b) središnji dio borove šume, stanje 15.02.2023. c) južni dio borove šume, stanje 02.12.2023. i d) detalj korjena srušenog bora, stanje 02.12.2023.

Od kraja 2018. godine do datuma objavljivanja ovog izvješća, u području borove šume uz javnu plažu Kamenice srušeno je 19 borovih stabala. Najveći broj borovih stabala, 10, srušen je na sjevernom dijelu borove šume. Navedena stabla rušena su zarezivanjem motornom pilom, uklanjanjem kore i/ili piljenjem do panja. Zarezivanje stabala bora motornom pilom, kao i uklanjanja kore u formi prstena oko stabla je praksa koja se koristi kako bi se namjerno potaklo lučenje smole bora. Pojačano lučenje smole dovodi do postupnog sušenja, te u konačnici do rušenja stabala. Srušena stabla utječu i na zdrava stabla u okolini budući da doprinose brojnosti nametnika u šumskom području. U središnjem i

južnom dijelu borove šume zabilježeno je sušenje i rušenje 9 stabala. Navedena stabla karakterizirao je oslabljen je korjen, uslijed čega dolazi do postepenog sušenja, nagnuća i rušenja. Sušenje i oslabljen korjen ukazuju su na moguće namjerno trovanje stabala kemijskim sredstvima.

Postupcima nepoznatog počinitelja s ciljem rušenja borova znatno je nagrađeno stanje okoliša u neposrednoj blizini javne plaže Kamenice. Važećim prostornim planom uređenja grada Komiže definirano je da se postojeće šume u privatnom vlasništvu nemogu prenamijeniti za druge namjene. Nadalje, područje borove šume obuhvaćeno je dvaju mjerama Europske mreže Natura 2000; Područje očuvanja značajno za ptice - Pučinski otoci i Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove – Otok Vis. Navedeni primjeri devastacije okoliša prolaze bez adekvatne intervencije s ciljem zaštite. Uz izraziti značaj prirodnog hlada uz javnu plažu, navedena vegetacija je veoma važna i sa aspekta stabilnosti padine u zaleđu plaže Kamenice. Sušenje i rušenje borova može uzrokovati promjenu hidrogeoloških karakteristika u tlu, poremećaje u funkciji rimskog izvora, ispiranje tla i odron tla na javnu plažu Kamenice.

Potporni zid

Krajem 2020. godine na zemljištu uz pristupni put prema plaži Kamenice, neposredno iznad rimskog izvora, izvršeno je uklanjanje postojećeg potpornog zida u formi suhozida. Na istoj lokaciji, početkom 2021. godine izvedena je izgradnja armirano betonskog potpornog zida tlocrtnog L profila (*Slika 11 a i b*). Sredinom 2022. godine armirano betonski potporni zid obložen je kamenim pločama (*Slika 11 c i d*). 05.08. 2022. na navedenom zidu pojavio se grafit nepoznatog počinitelja. Navedeni grafit je naknadno uklonjen. Udruga Pomalo navedeni čin štete na privatnoj imovini smatra neprimjerenim.

Novi potporni zid je značajno većih dimenzija od prethodno uklonjenog suhozida, te stoga nije moguće govoriti o zamjeni masa. Uslijed dodatnog opterećenja potpornog zida dolazi do preraspodjela opterećenja u temeljnom tlu konstrukcije, koje mogu uzrokovati promjenu hidrogeoloških karakteristika temeljnog tla i poremećaje u funkciji rimskog izvora. Nadalje, dodatno opterećenje zida dugoročno može uzrokovati globalni slom temeljnog tla ispod potpornog zida i odron tla na javnu plažu Kamenice. U slučaju sloma temeljnog tla, vjerojatno bi se trajno poremetila funkcionalnost Rimskog izvora vode na javnoj plaži Kamenice. Prema generalnom urbanističkom planu, u zoni Kamenice dopuštene su građevne intervencije kojima je neophodno ostvariti kvalitetu oblikovanja uvažavajući izvorna urbana i arhitektonska rješenja, uvažavajući mjere koje se odnose na poboljšanje komunalne infrastrukture i zaštite okoliša, te su položajem, veličinom, osobito visinom u skladu s obilježjem prirodnog krajolika.

Slika 11. Zid uz pristupni put prema plaži Kamenice: a i b) stanje 28.03.2021., c) stanje 4.12.2021. i d). stanje 20.12.2022.

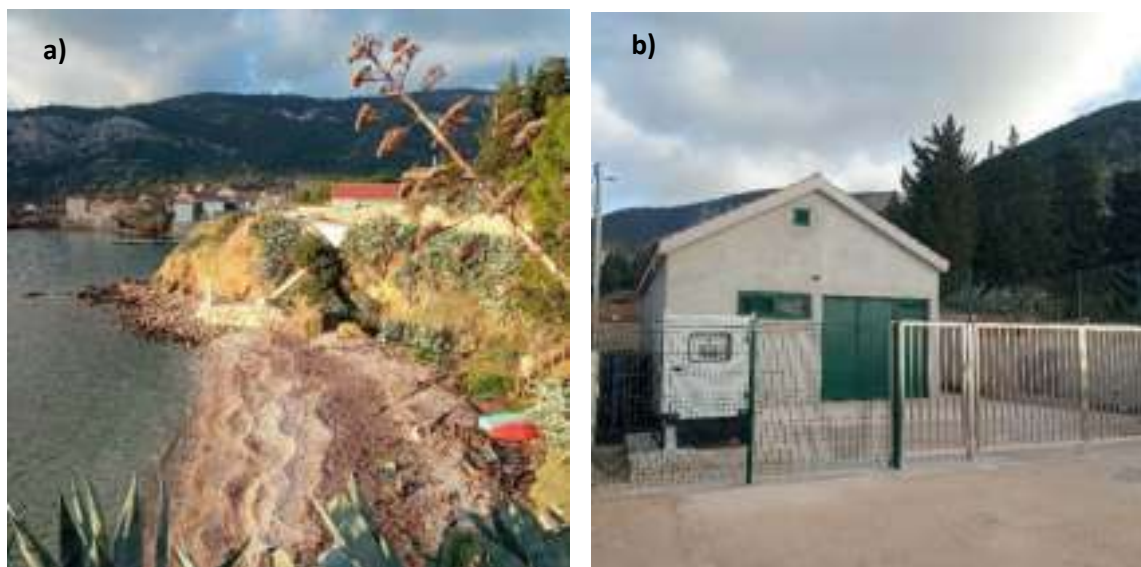
Plaža za pse

U jesen 2020. godine započeti su podvodni radovi iskopa uz javnu plažu za pse. Cilj radova je instalacija cijevi kanalizacijske infrastrukture grada Komiže, tj. podmorskog ispusta i objekta sustava za pročišćavanje otpadnih voda uz južni dio bivše tvornice Neptun. Tijekom 2022. godine, radovi na objektu navedenog sustava privedeni su kraju (vidi Sliku 12). Tijekom ljeta, u navedenom području širi se značajan smrad fekalija, čime je umanjena ambijentalna vrijednost cijelokupnog područja.

Tijekom Rujna 2022. godine, volonteri Goulash festivala izgradili su nove stepenice kojima je omogućen lakši pristup plaži za pse. Tijekom 2023. godine, ustanovljeno je da su na plaži za pse postavljene kante za otpad što pridonosi sakupljanju otpada i urednom održavanju dotične plaže. S ciljem zaštite pristupnog puta plaži, odvoz otpada primjereno je organizirati morskim putem.

15.02. 2023. godine na južnom dijelu plaže za pse ustanovljen je manji stijenski odron neposredno podno pristupnog puta sa betonskom podlogom (vidi Sliku 13 a). Pojava stijenskog odrona ukazuje na premašene uvjete nosivosti pristupnog puta. Stijenski odron nemoguće je sanirati vraćanjem u prvobitno stanje, čime je počinjena trajna šteta prirodnih geomorfoloških karakteristika plaže. Tijekom ljeta 2023. Godine, volonteri Green island i Goulash festivala proveli su djelomičnu

stabilizaciju odrona gradnjom suhozida podno stijenskog odrona (*vidi Sliku 13 b*). Bez daljnih radova stabilizacije, u narednom periodu moguće je progresivno širenje loma stijenskog materijala pod pristupnom cestom koji u trenutnom stanju zahvaća potkop dubine cca 1 m ispod betonske podloge.

Slika 12. Radovi na izgradnji kanalizacijske infrastrukture, stanje 20.12.2022.: a) plaža za pse, b) objekt sustava za pročišćavanje otpadnih voda.

Slika 13. Stijenski odron na plaži za pse: a) stanje 15.02.2023., b) stanje 14.02.2024.

Nova pošta, Templuš i Stara pošta

Tijekom 2023. godine članovi Udruge Pomalo posjećivali su javne plaže Nova pošta, Templuš i Stara pošta. Na tim javnim plažama često se nalazi značajna količina plastičnog otpada koji nanosi more. Članovi Udruge Pomalo su u više navrata uklanjali plastični otpad sa dotičnih plaža. U tome su im samoinicijativno pomagali i mnogi drugi otočani i turisti. Rezultat tih aktivnosti je da su navedene plaže očišćene od otpada.

Plaže Perna i Barjoška

Tijekom ljeta 2023. godine članovi Udruge Pomalo posjećivali su javne plaže Perna i Barjoška. Po izvidu članova Udruge Pomalo, javne plaže Perna i Barjoška su u odgovarajućem stanju. Ipak, poslijednjih godina, broj posjetilaca tih plaža je u porastu. Time se javlja potreba da se na javnim plažama Perna i Barjoška izrade javni toaleti i postave kante za prikupljanje otpada.

Gradska plaža Gusarica

04.11.2021. grad Komiža započinje proces izmjena i dopuna prostorne dokumentacije koje se odnose na zonu hotela Biševo grada Komiže. Nadalje, napisima u medijima od 13.12.2021. godine, navodi se mogućnost koncesijskog preuzimanja vlasništva nad hotelom Biševo od strane tvrtke Marriott (<https://morski.hr/2021/12/13/pocinje-obnova-hotela-na-visu-i-centra-za-posjetitelje-na-bisevu/>). O izmjenama i dopunama prostorne dokumentacije za zonu Hotel Biševo, Udruga Pomalo očitovala se zasebnim izvješćem od 27.02.2022. objavljenim javno na službenoj stranici udruge (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2022/02/Izvjescje-o-promjenama-prostornog-plana-zone-hotel-Bisevo.pdf>). Uslijed nepoštivanja zakonske procedure, postupak izmjena i dopuna prostorne dokumentacije obustavljen je krajem ljeta 2022., te je time izbjegnuto rušenje hotela Biševo najavljeno za kraj 2022. godine.

Nažalost, 05.05.2022. godine grad Komiža ponovno započinje proces izmjena i dopuna prostorne dokumentacije koje se odnose na zonu hotela Biševo grada Komiže. Nadalje, u periodu od 18.01. do 01.02.2023. godine, održana je javna rasprava o navedenim izmjenama i dopunama prostorne dokumentacije grada Komiže. O predviđenim izmjenama i dopunama prostorne dokumentacije Udruga Pomalo ponovno se očitovala izvješćem za javnu raspravu od 31.01.2023. godine, objavljenim na službenim stranicama udruge (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2023/04/S-Udruga-Pomalo-Izvjescje-za-javnu-raspravu-o-promjenama-prostornog-plana-zone-hotel-bisevo.pdf>).

23.03.2023 grad Komiža objavljuje izvješće o javnoj raspravi o izmjenama prostorne dokumentacije zone Hotel Biševo. Nažalost, zajednička primjedba Udruge Pomalo nije prihvaćena. Naime, pokušali smo dobiti konkretan odgovor na pitanje o predviđenim vršnim vrijednosti dnevne potrošnje pitke vode iz vodoopskrbnog sustava otoka Visa, za potrebe predložene elitne turističke infrastrukture u turističko ugostiteljskoj zoni Hotel Biševo. Nadalje, podnijeli smo i zahtijev za javni uvid hidrogeološke studije na osnovi koje su procijenjene ukupne vodne zalihe i održive razine eksploatacije pitke vode otoka Visa. Izvješće o javnoj raspravi firme Urbos d.o.o. i grada Komiže upućuje na ignorantski pristup problematici vodnih resursa otoka.

16.12.2023. održana je 20. sjednica gradskog vijeća grada Komiže, na kojoj je izglasana odluka o neprihvatanju konačnog prijedloga izmjena i dopuna prostorne dokumentacije koje se odnose na hotel Biševo. Time je barem kratkoročno, odgođeno rušenje postojećih objekata u zoni hotela Biševo i početak gradnje nove elitne turističke infrastrukture. Već na narednoj sjednici održanoj 05.02.2022., gradsko vijeće grada Komiže ponovno razmatra isti prijedlog izmjena i dopuna prostorne dokumentacije, te donosi odluku o usvajanju predloženog plana. Stajalište Udruge Pomalo je da se radi o dugoročno štetnom projektu sa stajališta utjecaja na kvalitetu života građana Komiže. Navedeni projekt štetan je i iz perspektive nerealnih zahtjeva za potrošnjom pitke vode u kontekstu ograničenosti i zaštite vodnih rezervi otoka Visa.

Uvale Parja i Rogačić

Na području grada Visa prostornim planom grada predviđa se izgradnja nautičke marine s popratnim sadržajima na području uvala Parja i Rogačić (*Slika 14 a i b*). Projektom dokumentacijom Grad Vis planira kompletno opremanje neizgrađenog građevinskog područja, te pomorskog dobra za potrebe izgradnje planiranih građevina i vezova. Površina obuhvata plana iznosi cca 9.33 ha, te obuhvaća kopneni i morski dio luke otvorene za javni promet, prometne i infrastrukturne površine, te kopneni i morski dio luke nautičkog turizma. Također, planira i izgradnja Urbanističkog plana uređenja poslovne zone Parja, koji se odnosi na površinu 1.98 ha u funkciji suhe marine.

07.04.2021 grad Vis započinje proces izrade Urbanističkog plana uređenja poslovne zone Parja i Urbanističkog plana uređenja luke otvorene za javni promet i luke nautičkog turizma Parja- Rogačić. Krajem 2001. Godine objavljena je Strateška studija utjecaja na okoliš gradnje navedenih prostornih zahvata. U rujnu 2023. Godine grad Vis objavljuje prijedloge plana gradnje navedenih prostornih zahvata.

U periodu od 05.10. do 04.11.2023. godine održana je javna rasprava o prijedlogu Urbanističkog plana uređenja poslovne zone Parja, prijedlogu Urbanističkog plana uređenja luke otvorene za javni promet i luke nautičkog turizma Parja – Rogačić, kao i prijedlogu Strateške studije utjecaja navedenih prostornih zahvata na okoliš. Udruga pomalo nije sudjelovala u javnoj raspravi o prijedlogu nove prostorne dokumentacije zbog nedostatka sredstava.

Slika 14. Lokacija izgradnje marine Parja-Rogačić, stanje 26.12.2021.: a) uvala Parja i b) uvala Rogačić.

Češka vila

Početakom 2019. godine vlasništvo nad područjem poluotoka Sv. Juraj u gradu Visu na kojem se nalazi i Češka vila preuzima tvrtka Philip Vermeulen. Tijekom 2021. i 2022. godine na predmetnom području površine 3.2 ha intenzivirali su se građevinski radovi iskopa i gradnje, a u planu je izgradnja elitnih hotela i vila sa popratnim turističkim sadržajima (*Slika 15*).

23.09.2021. godine grad Vis započinje proces izmjena i dopuna urbanističkog plana uređenja za zonu Češka vila. O izmjenama i dopunama prostorne dokumentacije zone Češka vila, te provedenim građevinskim radovima, Udruga Pomalo očitovala se zasebnim izvješćem od 27.02.2022. objavljenim javno na službenoj stranici Udruge Pomalo (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2022/02/Izvjescje-o-promjenama-prostornog-plana-zone-Ceska-vila.pdf>). Stajalište Udruge Pomalo je da se radi o dugoročno štetnom projektu sa stajališta kvalitete života građana Visa. Navedeni projekt štetan je i iz perspektive zahtjeva za potrošnjom pitke vode u kontekstu ograničenosti vodnih rezervi otoka Visa.

Od 04. do 12.05.2022. godine održana je javna rasprava o izmjenama i dopunama urbanističkog plana uređenja zone Češka vila. Za javnu raspravu Udruga Pomalo pripremila je zajedničku primjedbu u formi izvješća od 04.05.2022., koja je objavljena javno na službenoj stranici udruge Pomalo (<https://ngo-pomalo.com/wp-content/uploads/2022/05/15.-Izvjescje-pomalo-za-javnu-raspravu-o-promjenama-prostornog-plana-zone-Ceska-vila.pdf>). Krajem Svibnja 2022. godine na službenim stranicama grada Visa objavljeno je Izvješće o javnoj raspravi o izmjenama i dopunama urbanističkog plana uređenja zone Češka vila. Reakcija grada Visa na zajedničku primjedbu Udruge Pomalo pri izradi izvješća o javnoj raspravi upućuje na ignorantski pristup problematici od strane gradskih vlasti.

16. Lipnja, udruga Pomalo poslala je prijave Građevinskoj inspekciji državnog inspektorata RH, kao i Konzervatorskom odjelu u Splitu i Upravi za zaštitu kulturne baštine pri Ministarstvu kulture i medija RH. Po prijavi, očitovala se služba za inspeksijske poslove zaštite kulturne baštine, navodeći da unatoč valorizaciji zone Češka vila visokovrijednim ambijentalnim područjem nisu nadležni za postupanje u ovom predmetu, jer se ne radi o zaštićenom kulturnom dobru upisanom u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. U pogledu izgradnje zone Češka vila, rješenja preostaje tražiti na drugim višim institucionalnim ili legalnim vaninstitucionalnim okvirima.

Zbog zakonskih nepravilnosti u proceduri, postupak izmjena i dopuna prostorne dokumentacije za zonu Češka vila obustavljen je krajem ljeta 2022. godine. Nažalost, 23.10.2023. godine grad Vis ponovno pokreće postupak izmjena prostorne dokumentacije. Tijekom 2023. godine građevinski radovi u zoni Češka vila grada Visa odvijaju se značajno smanjenim intenzitetom.

Slika 15. Češka vila: a) stanje 01.10.2020., b) stanje 22.12.2021., c i d) stanje 15.09.2022., e) 25.11.2023. i f) stanje 07.11.2023.

- **ČLANSTVO**

Tijekom 2022. godine djelatnosti Udruge Pomalo predstavljane su lokalnom stanovništvu otoka Visa i turistima sa ciljem postizanja prepoznatljivosti Udruge Pomalo. Broj članova Udruge Pomalo je 36
Članovi Udruge Pomalo su:

Igor Mataić: Magistar Rudarstva i Doktor Građevinskih znanosti. Obrazovanje stečeno na Sveučilištu u Zagrebu i Aalto University u Helsinkiju. Uz geotehniku kao glavno područje specijalizacije, obrazovanje mu uključuje i područja zaštite okoliša i održivi razvoj. Amaterski se bavi muzikom: bubnjevi, bas. Povratnik iz Finske. Jedan od osnivača i Direktor Udruge Pomalo u periodu od 2018 do 2023. godine. Živi u Komiži.

Jovana Tripunović: Magistra javne uprave (MPA) i Doktorantica političkih znanosti Univerziteta u Beogradu. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru, javno-privatnim partnerstvima i razvoju lokalnih zajednica. Jedna od osnivačica Udruge Pomalo. U udruzi pomalo zadužena za pitanja međunarodne razvojne suradnje, administracije i financiranja Udruge Pomalo. Živi u Beogradu.

Andrija Vitaljić: jedan od osnivača i Likvidator Udruge Pomalo. Odličan je poznavatelj lokalnih prilika na otoku Visu. U udruzi Pomalo zadužen je za pitanja održivog razvoja turizma, održivog razvoja ribarstva i održivog razvoja poljoprivrede. Može organizirati i pomoći pri organizaciji radionica iz svih navedenih područja. Živi u Komiži.

Lucija Liger Martinez: Bachelor Pedagogije za djecu osnovnoškolske dobi. Obrazovanje stečeno na odjelu za obrazovanje Fakulteta sociologije, Universitat de Barcelona. Jedna od osnivačica udruge Pomalo. Amaterski se bavi Jogom. U udruzi Pomalo zadužena za organizaciju radionica iz područja obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te radionica iz područja zaštite okoliša i prirode. Živi u Komiži.

Zoran Demaria: Magistar Agronomije. Obrazovanje stečeno na Agronomskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – odjel Split. Područje specializacije Mediteranska Poljoprivreda. Zaposlenik Vinogradarske zadruge grada Visa. Jedan od osnivača udruge Pomalo. Vrstan Agronom i odličan poznavatelj Komiže i Visa. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja poljoprivrede i održivog razvoja turizma. Može organizirati i pomoći pri organizaciji radionica održivog razvoja poljoprivrede. Živi u Komiži.

Filip Grinvald: Kazališni redatelj i predavač na Akademiji dramskih umjetnosti u Beogradu. Obrazovanje stečeno na Umjetničkoj Akademiji u Beogradu. Jedan od osnivača Udruge Pomalo. Vrstan poznavatelj Beogradske i Zagrebačke umjetničke scene. U udruzi Pomalo zadužen za područja kulture i umjetnosti. Može organizirati kulturne događaje i organizirati ili pomoći pri organizaciji radionica iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Živi u Beogradu.

Vjekoslav Ivanušić: Magistar Arhitekture. Obrazovanje stečeno na Arhitektonskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Amaterski se bavi glazbom: gitara. Vrstan je poznavatelj zagrebačke umjetničke scene. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja iz područja arhitekture i umjetnosti. Može organizirati radionice iz područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara, kao i pri organizaciji i provedbi kulturnih događanja. Živi u Zagrebu.

Istok Đorđević: Hoteljersko turistički tehničar, Profesionalni ribar i Student Povijesti. Amaterski se bavi sportom. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja ribarstva. Može pomoći pri

organizaciji i provedbi radionica iz područja održivog razvoja turizma, održivog razvoja ribarstva i radionica iz područja zaštite okoliša i prirode. Živi u Splitu.

Andrija Jončić: Magistar Anglistike i Talijanistike. Obrazovanje stečeno na Filozofskom fakultetu Sveučilištu u Splitu. Profesionalni ribar. Iskustvo u području održivog turizma, Alternatura. Amaterski se bavi muzikom-DJ. Aktivan u vatrogasnom društvu u Komiži. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja ribarstva, održivog razvoja turizma i zaštite okoliša i prirode. Može organizirati radionice iz područja održivog razvoja ribarstva, održivog razvoja turizma, kao i pri organizaciji kulturnih događanja. Živi u Komiži.

Marija Maša Ljotic: Akademski Muzičar-Violina, Obrazovanje stečeno na Umjetničkoj Akademiji u Novom Sadu. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru: Omladinsko pevačko društvo Modus. Vrstna poznavateljica beogradske i novosadske umjetničke scene. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji kulturnih događaja i muzičkih radionica. Živi u Komiži.

Dalka Zanki: Magistra Biologije i Ekologije Mora. Obrazovanje stečeno na Institutu za Oceanografiju i Ribarstvo u Splitu. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru: Udruga Sunce, Udruga CEDRA. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja zaštite i očuvanja okoliša i prirode i održivog razvoja turizma. Može organizirati radionice iz područja zaštite i očuvanja okoliša i prirode. Živi u Splitu.

Tonci Darlić: Kuhar. Privatni poduzetnik, Turistička agencija Darlić & Darlić. Profesionalno se bavi održivim razvojem poljoprivrede i turizma. Amaterski se bavi umjetnošću-fotograf. U udruzi Pomalo zadužen za organizacijska pitanja i komunikaciju sa lokalnim stanovništvom otoka Visa. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji radionica iz područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara, održivog razvoja poljoprivrede, turizma, kulture i umjetnosti. Živi u Komiži.

Hani Darlić: Magistra Prava. Privatni poduzetnik, Turistička agencija Darlić & Darlić. Profesionalno se bavi održivim razvojem poljoprivrede i turizma. Amaterski se bavi uređenjem interijera. U Udruzi Pomalo zadužena za pravne savjete kao i za pitanja iz područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Živi u Komiži.

Franjo Zanki: Programer. U udruzi pomalo zadužen za organizacijska pitanja. Može pomoći pri komunikaciji sa lokalnim zajednicama otoka Visa, i pri organizaciji radionica iz svih područja djelovanja udruge Pomalo. Živi u Komiži i London-u, UK.

Anita Vidović: Magistra Biologije i Ekologije Mora i Bachelor Agronomije. Obrazovanje stečeno na Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu i Odjelu za ekološku poljoprivredu i ribarstvo, Sveučilišta u Zadru. Specializirana za permakulturalni dizajn. Hotelijersko turistički komercijalist. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja održivog razvoja ribarstva, poljoprivrede i turizma. Može pomoći pri organizaciji i provedbi radionica održivog razvoja ribarstva, poljoprivrede i turizma. Živi u Splitu.

Nina Savić: Magistra Arhitekture. Obrazovanje stečeno na Fakultetu za Arhitekturo, Univerza v Ljubljani. Zaposlenica arhitektonskog ureda Teren i udruge Prostorož. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja arhitekture. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji radionica održivog razvoja i radionica zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Živi u Ljubljani.

Nadia Nizetich- Učiteljica za osobe sa invaliditetom. Bachlor Umjetnosti iz područja Antropologije, Obrazovanje stečeno na University of California, Berkeley. Amaterski se bavi umjetnošću: kazalište,

violina, viola. Odlična poznavateljica Komiške i Viške zajednice u SAD-u. U udruzi Pomalo zadužena za administrativne zadaće, pitanja komunikacije s javnošću, obrazovanja i provedbu radionica iz područja zaštite i promocije kulturnih dobara, te područja kulture i umjetnosti. Živi u San Pedru, USA.

Tijana Vuković: Doktor Kulturologije i Magistra komparativne književnosti. Obrazovanje stečeno na Univerzitetu u Beogradu i na University of Warsaw. Povratnica iz Poljske. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru: Kulturalist, Srpsko udruženje za integrativnu art terapiju. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja i organizaciju radionica iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Živi u Beogradu.

Aleksandra Klarić: Magistra Arhitekture. Obrazovanje stečeno na Arhitektonskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Iskustvo u području prostornog planiranja i povijesno kulturne gradnje. Aktivna u NGO sektoru: Laboratorij arhitekture. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja arhitekture. Može organizirati radionice iz područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Živi u Zagrebu.

Ivica Vitaljić: Gradski vijećnik, Turistički djelatnik i kuhar. Obrazovanje MIOC u Splitu. Amaterski se bavi stolarstvom. Iskustvo u NGO sektoru: Zelena akcija. Može pomoći pri organizaciji radionica iz područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara, te radionica zaštite okoliša i prirode. Živi u Komiži.

Velimir Foretić: Umjetnik-pjesnik, baletan, performer i kazališni glumac. Obrazovanje stečeno u srednjoj općoj i baletnoj školi u Splitu, te na Accademia di Belle Arti di Venezia. Licenzirani turistički vodič i vrstan poznavatelj Komiže. Dobar poznavatelj Splitske umjetničke scene. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru: udruga DADAanti. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te održivog razvoja turizma. Živi u Splitu.

Dario Vidović: Profesionalni Ribar i Stolar. Amaterski se bavi Planinarstvom. Aktivan u HGSS-a otoka Visa. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja ribarstva. Može pomoći pri organizaciji i provedbi radionica iz područja održivog razvoja ribarstva, održivog razvoja turizma, te radionica zaštite okoliša i prirode. Živi u Komiži.

Filip Flauder: Apsolvent Sociologije na Filozofskom Fakultetu, te absolvent komunikologije na hrvatskim studijima, Sveučilišta u Zagrebu. Iskusan planinar. Dugogodišnji aktivni sudionik internacionalnih konferencija o klimatskim promjenama. U udruzi Pomalo zadužen za pitanja komunikacije s javnošću. Može pomoći pri organizaciji i provedbi radionica iz područja održivog razvoja turizma, te radionica zaštite okoliša i prirode. Živi u Zagrebu.

Gabrijela Kolderaj: Magistra Psihologije. Obrazovanje stečeno na Filozofskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Amaterski se bavi Jogom. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji kulturnih događaja. Živi u Zagrebu.

Srećko Horvat: Filozof. Obrazovanje stečeno na Filozofskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Dugogodišnje iskustvo u NGO sektoru: Subversive festival, Filozofski teatar. Izvrstan poznavatelj aktivističke scene. U udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja turizma, zaštite i očuvanja okoliša i prirode, zaštite i očuvanja kulturnih dobara, te kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te međunarodne razvojne suradnje. Može organizirati radionice i događanja iz svih područja djelovanja udruge. Živi u Zagrebu i Beogradu.

Danijel Handjal: Filmski producent i DJ. Zaposlenik RED Production. Dugogodišnje iskustvo u organizaciji kulturnih događanja: Motovun film festival, Subversive Film Festival, Zagreb Film Festival, Zagreb DOX, Dani hrvatskog filma, Eurokaz, Cest is d'Best, Terraneo Music Festival, Trip'2'Zion, Brač film festival. U udruzi Pomalo zadužen za pitanja organizacije događanja i radionica iz područja kulture i umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te održivog razvoja turizma. Živi u Motovunu i Zagrebu.

Marina Jurčević: Sveučilišni specialist za područje ekonomije energetskog sektora univ.spec.oec. Zaposlenica Hrvatskog državnog operatera tržišta energije. Obrazovanje stečeno na poslijediplomskom studiju Ekonomije Energetskog Sektora, Sveučilišta u Rijeci. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja zaštite i očuvanja okoliša i prirode, te kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Živi u Zagrebu.

Iva Habajec: Profesorica na Hotelijerskoj-turističkoj školi u Zagrebu i Diplomirani Ekonomista. Obrazovanje stečeno na Ekonomskom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radno iskustvo u fonoteci radija 101. Amaterski se bavi jogom. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji radionica iz područja održivog razvoja turizma, te kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Živi u Zagrebu.

Stephanie Milina: Magistra Dizajna Interijera i Ambalaže. Obrazovanje stečeno na Istituto Europeo di Design u Milanu. Profesionalno se bavi scenografijom i kostimografijom, te animiranim filmom. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji kulturnih događanja. Živi u Zagrebu.

Luka Bjelobrč: Apsolvent Grafičkog Dizajna na Grafičkom Fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radnik na poslovima parkovnog uređenja i suhozidar. Amaterski se bavi ekološkom poljoprivredom i muzikom: gitara. U Udruzi Pomalo zadužen za pitanja održivog razvoja poljoprivrede, zaštite i očuvanja okoliša i prirode, te zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Živi Zürich-u, Švicarska.

Sunčica Ana Veldić: Magistra Veterinarske Kirurgije i Magistra Režije Dokumentarnog Filma. Obrazovanje stečeno na Veterinarskom Fakultetu i Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Aktivna u Kinoklubu Zagreb. U Udruzi Pomalo zadužena za pitanja iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, te zaštite i očuvanja okoliša i prirode. Može organizirati ili pomoći pri organizaciji kulturnih događanja. Živi u Zagrebu.

Dora Čukušić: Licencirani turistički vodič, voditelj poslovnice i nositelj/organizator turističkih sadržaja u prirodi. Članica Interpret Europe-a i polaznica CIG tečaja. Volonterka Pokreta otoka i Geoparka Viški arhipelag. Aktivna članica udruge Palagruža i planinarskog društva Hum. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja održivog razvoja turizma. Može organizirati ili pomoći pri organiziranju kulturnih događanja, radionica održivog razvoja turizma, očuvanja kulturne baštine i zaštite okoliša i prirode. Živi u Komiži.

Marija Fiamengo: Bachelor Menadžer u hotelijerstvu, Obrazovanje stečeno na Visokoj hotelijerskoj školi u Beogradu. Jedna od glavnih osoba pri organizaciji kulturnih događanja, posebice u periodu izvan turističke sezone. Aktivna u području permakulture, kao i zaštite okoliša i prirode. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja održivog razvoja turizma, zaštite okoliša i prirode, te kulture umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Živi u Komiži.

Shaun Dann: Obrazovanje stečeno na Woldgate College u Pocklington-u, u Engleskoj, iz područja povijesti, engleskog jezika, zemljopisa i filma. Radno iskustvo u ugostiteljstvu, fizičkom radu i podučavanju engleskog jezika u inozemstvu. Na Visu se bavi uređenjem krajobraza i održivim razvojem poljoprivrede. Autor nekoliko knjiga putopisa. Aktivan u području zaštite okoliša i prirode. Živi u Komiži.

Katarina Fiamengo: Slobodna umjetnica. Odlična poznavateljica Beogradske umjetničke scene i autorica nekoliko knjiga. Piše poeziju, haiku i kratke priče. Objavljuje radove u književnim zbornicima, časopisima i portalima. Urednica rubrike poezije u elektronskom časopisu Afirmator. U udruzi Pomalo zadužena za pitanja organizacije kulturnih i umjetničkih događaja. Živi u Beogradu.

Natalia Yatsenko: Master Marketinga. Obrazovanje stečeno na Tyumen State Oil and Gas University u Sibiru, Rusija. Prevoditeljica za Engleski i Ruski jezik. Bavi se prevoditeljskim radom i izradom umjetničkih rukotvorina. U udruzi Pomalo zadužena za organizaciju radionica iz područja zaštite okoliša i prirode, te kulture i umjetnosti. Živi u Komiži.

- **VOLONTERSKE AKTIVNOSTI**

Tijekom 2023. godine Udruga Pomalo poticala je volontiranje otočana i turista u poslovima održivih djelatnosti. Rezultat tih aktivnosti je angažman više od 30 volontera u poslovima održivog razvoja.

- **RADIONICE I KULTURNA DOGAĐANJA**

Tijekom 2023. godine udruga Pomalo je organizirala i provela 4 radionice:

- Šesta radionica kulture 27.05.2023.
- Treća radionica soljenja ribe 30.06.2023.
- Radionica samoniklog jestivog bilja 06.07.2023.
- Četvrta radionica maslinarstva 15. i 23. 10.2023.

Radionice organizirane u 2023. godini popraćene su tekstualnim objavama slijedećeg sadržaja:

Šesta radionica kulture 27.05.2023.- Udruga Pomalo

Tekst objave: Udruga Pomalo iz Komiže organizira radionicu održivog razvoja otoka Visa iz područja kulture, umjetnosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja pod nazivom: **Večer poezije, proze i muzičkih improvizacija**. Katarina Fiamengo, Velimir Foretić, Filip Grinvald, Saša Savanović, Paulo Bjažević, Shaun Dann i Karmen Kruc prezentirati će prozu i poeziju. Večer će muzičkim izvedbama popratiti Maša Ljotić Plichta, Ronja Krottmayer i Vjekoslav Ivanušić. Cilj radionice je obogatiti kulturnu ponudu otoka Visa izvan turističke sezone. Radionica će se održati u Bašti u Komiži, 27.05.2023., u trajanju od 19:00 do 24:00 sati. Sudjelovanje na radionici je besplatno. Voditelji radionice su Katarina Fiamengo, slobodna umjetnica i Natalia Yatsenko, prevoditeljica. Za sve dodatne informacije javiti se na **e-mail:** udrugapomalo@gmail.com ili na **broj telefona:** +385(0)91 602 5007.

Udruga Pomalo

Treća radionica soljenja ribe 30.06.2023.- Udruga Pomalo

Tekst objave: Udruga Pomalo iz Komiže organizira radionicu održivog razvoja otoka Visa iz područja održivog razvoja ribarstva, poljoprivrede i turizma pod nazivom: **Radionica soljenja ribe**. Mala plava riba osnovna je sirovina u tradicionalnoj prerađivačkoj industriji koja se temelji na soljenju i konzerviranju. Upravo su u Komiži počele sa radom prve tvornice ribljih konzervi u svijetu. Cilj radionice je afirmacija ribarstva, te osposobljavanje posjetitelja radionice za soljenje srdele i inčuna. Radionica će se održati na otvorenom, na Rivi u Komiži, 30.06.2023. u trajanju od 18:00 do 20:00 sati. Sudjelovanje na radionici je besplatno. Voditelji radionice su Marija Fiamengo, Bachelor menadžer u hotelijerstvu i Lucija Ligerio Martinez, Bachelor pedagogije. Za sve dodatne informacije javiti se na **e-mail:** udrugapomalo@gmail.com ili na **broj telefona:** +385(0)91 602 5007.

Udruga Pomalo

Radionica samoniklog jestivog bilja 06.07.2023.-Udruga Pomalo

Tekst objave: Udruga Pomalo iz Komiže organizira radionicu održivog razvoja otoka Visa iz područja održivog razvoja ribarstva, poljoprivrede i turizma pod nazivom: **Priprema kapara i motara**. Još od Antičkog doba, kapare i motar su aromatičan i ljekovit dodatak jelima. Za razliku od kapara kojima beremo pup, u slučaju motara beru se listići. Obje grmovite biljke rastu na stijenju u neposrednoj blizini mora. Nakon branja, potapaju se u morsku vodu nekoliko dana, nakon čega se biljka konzervira u mješavini octa, soli i vode. Cilj radionice je osposobljavanje posjetitelja otoka Visa za pripremu kapara i motara. Radionica će se održati na otvorenom, na Rivi u Komiži, 06.07.2023. u trajanju od 18:00 do 20:00 sati. Sudjelovanje na radionici je besplatno. Voditelji radionice su Marija Fiamengo, Bachelor menadžer u hotelijerstvu i Adis, profesionalni ribar. Za sve dodatne informacije javiti se na **e-mail:** udrugapomalo@gmail.com ili na **broj telefona:** +385(0)91 602 5007.

Udruga Pomalo

Četvrta radionica maslinarstva 15. i 23.10.2023.- Udruga Pomalo

Tekst objave: Udruga Pomalo iz Komiže organizira radionicu održivog razvoja otoka Visa iz područja održivog razvoja poljoprivrede, ribarstva i turizma pod nazivom: **Radionica maslinarstva**. Iako blaga klima otoka pogoduje rastu i uspijevanju masline, uzgoj maslina na otoku Visu dugo je zanemaran. Tek od 20-tih godina prošlog stoljeća uzgoj maslina dobiva na značaju, te postepeno postaje jedna od osnovnih gospodarskih djelatnosti lokalnih zajednica otoka Visa. Cilj radionice je jednodnevno osposobljavanje polaznika radionice za branje maslina. Radionica će se održati na otvorenom na lokaciji OPG Treva u Podhumju, 15. i 23.10.2023.- u trajanju od 09:00 do 14:00 sati. Sudjelovanje na radionici je besplatno. Voditelji radionice su Andrija Vitaljić i Lucija Ligerio Martinez, Bachelor pedagogije. Za prijavu na radionicu kao i za sve dodatne informacije javiti se na **e-mail:** udrugapomalo@gmail.com ili na **broj telefona:** +385(0)91 602 5007.

Udruga Pomalo

- **FINANCIJE I KNJIGOVODSTVO**

Sve radionice koje je udruga Pomalo organizirala bile su besplatne, kako za otočane tako i za turiste. Za vođenje knjigovodstva u 2023. godini udruga Pomalo angažirala je Gđu. Inu Vitaljić. Financijski izvještaj za 2023. godinu sastavni je dio ovog dokumenta i prikazan je Tablicom 1:

UKUPNO PRIHODI, OSIGURANA SREDSTVA 115,00 e					
II. RASHOD					
Opis	Iznos	Svrha/Obrazloženje realizacije			
			8,93	14.01.2023	
			8,92	14.02.2023	
			7,55	14.03.2023	
			1,11	14.03.2023	
			9,48	14.04.2023	
			9,18	13.05.2023	
			10,09	14.06.2023	
			10,09	14.07.2023	
			10,09	14.08.2023	
			10,09	14.09.2023	
		Sredstva se odnose na troškove održavanja bankovnog računa udruge Pomalo.	10,08	14.10.2023	
			10,08	14.11.2023	
			8,76	14.12.2023	0,00
Uredski troškovi, materijal, telefon i dr.usluge	115,00 e plana: 425..., 426....	Bankarski troškovi			
UKUPNO RASHODI 114.45 e					
RAZLIKA OSIGURANIH PRIHODA I RASHODA (115,00 e - 115,00 e) =0,00					

Tablica 1. Financijski izvještaj za 2023. godinu.

- **NATJEČAJI ZA FINANCIJSKA SREDSTVA**

Tijekom 2023. godine Udruga Pomalo nije aplicirala na natječaje za dodjelu financijskih sredstava.

- **DJELOVANJE DIREKTORA U 2023.**

Članovi udruge Pomalo ocijenili su djelovanje Direktora udruge Pomalo u 2023. godini.

Prednosti Direktora su:

- Rad na prepoznatljivosti Udruge Pomalo,
- Organizacija i provedba radionica udruge Pomalo,

Nedostatci Direktora su:

- Nedovoljna komunikacija sa preostalim članovima udruge Pomalo,
- Nedovoljna efikasnost u prikupljanju financijskih sredstava za optimalan rad udruge.

- **STRATEGIJA DJELOVANJA ZA 2024.**

Prioriteti Udruge Pomalo u 2024. godini su:

- Prikupiti financijska sredstva za optimalan rad udruge,
- Poboljšati komunikaciju sa javnošću i među članovima udruge,
- Kontinuirana organizacija radionica udruge,
- Organizacija kulturnih događanja,
- Kontinuirano obavljanje administrativnih zadataka.

- **ČLANSTVO I OSOBE OVLAŠTENE ZA ZASTUPANJE**

Stajalište udruge Pomalo je da u 2024. godini treba nastaviti priključivati nove članove. Pri tome su osnivači i višegodišnji članovi udruge Pomalo zaduženi ponuditi formular za zahtjev u članstvo u udruzi Pomalo osobama koje prepoznaju da mogu pomoći u radu udruge.

Za Direktora udruge Pomalo u 2024. godini izabran je Igor Mataić.

Strategija djelovanja udruge Pomalo u 2024. godini obuhvaća:

- Prikupljanje sredstva i opreme za optimalno djelovanje udruge Pomalo,
- Kontinuiranu organizaciju projekata i radionica iz svih područja djelovanja udruge Pomalo.

- **KOMUNIKACIJA SA JAVNOŠĆU**

Poboljšanje komunikacije sa javnošću i među članovima udruge Pomalo treba osigurati održavanjem web stranice udruge Pomalo. Postojeću web stranicu potrebno je održavati kako bi sve relevantne informacije o radu udruge bile dostupne na hrvatskom i engleskom jeziku. Radionice i događanja u organizaciji Udruge Pomalo biti će popraćene odgovarajućim objavama na rivi gradova Komiže i Visa.

- **SJEDIŠTE**

Sjedište Udruge Pomalo je Ribarska 2, 21485 Komiža. Radionice i dalje treba provoditi na otvorenom i drugim prikladnim lokacijama.

U Komiži, 25.02.2024.

Udruga Pomalo